

МІСТОБУДІВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СФЕРА МУНІЦИПАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВИМІРЮВАННЯ: ПИТАННЯ ОНТОЛОГІЇ ТА АКсіОЛОГІЇ

Розглядаються онтологічні та аксіологічні питання взаємодії та співвідношення містобудівної діяльності та місцевого самоврядування.

Показується, що відносно до правосуб'єктності територіальної громади, поняття містобудівної діяльності потребує свого уточнення: по-перше, у містобудуванні головну роль відіграє локальне суспільство, тобто територіальна спільнота людей – територіальна громада, що сама здійснює комплексну багатогранну та цілеспрямовану діяльність, яка спрямована на створення матеріально-просторового середовища для своєї життєдіяльності; по-друге, таку діяльність територіальна громада об'єктивно може здійснювати тільки у колективістському розумінні за допомогою відповідних організаційних та структурно-нормативних чинників, тобто тільки у рамках місцевого самоврядування.

Ключові слова: містобудівна діяльність, місцеве самоврядування, територія, просторове середовище життєдіяльності людини в поселеннях та районах розселення.

Курчин О. Г. Містобудівна діяльність як сфера муніципально-правового вимірювання: питання онтології та аксіології

Рассматриваются онтологические и аксиологические вопросы взаимодействия и соотношения градостроительной деятельности и местного самоуправления.

Указывается, что по отношению к правосубъектности территориальной громады, понятие градостроительной деятельности

требует своего уточнения: во-первых, в градостроительстве главную роль играет локальное сообщество, то есть территориальная общность людей – территориальная громада, сама осуществляет комплексную многогранную и целенаправленную деятельность, направленную на создание материально-пространственной среды для своей жизнедеятельности; во-вторых, такую деятельность территориальная община объективно может осуществлять только в коллективистском понимании с помощью соответствующих организационных и структурно-нормативных факторов, то есть только в рамках местного самоуправления.

Ключевые слова: *градостроительная деятельность, местное самоуправление, территория, пространственную среду жизнедеятельности человека в поселениях и районах расселения.*

Kurchyn Oleg. Urban planning area of municipal activity as legal measurement: question ontology and axiology

The article deals with the ontological and axiological issues of interaction and correlation of urban development activities and local government.

It is stated that in relation to the legal territorial community, the concept of town planning activity requires its own clarification: first, in urban planning plays a major role local Network, ie the territorial community of people – the territorial community itself has a comprehensive multifaceted and targeted activities aimed at creation of the material -space environment for their livelihoods. Secondly, such activities territorial community can only be carried out in an objective collectivist understanding through appropriate organizational and structural and regulatory factors, that is, only in the framework of local government.

Key words: *urban planning area, local government, land, spatial impact of human activity in the settlements and resettlement areas.*

Серед великих досягнень людської цивілізації особливо виокремлюється феномен місцевого самоврядування, який включає до себе не тільки здійснення відповідною спільнотою людей – терито-

ріальною громадою відповідних публічно-владних функцій, а й створення відповідного середовища проживання – телеологічно спрямовану діяльність зі створення місць проживання і перетворення території в залежності від екзистенційних потреб та інтересів населення. Центральне місце в такій діяльності займає містобудування – комплексна багатогранна діяльність суспільства, що спрямована на створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності людини в поселеннях та районах розселення¹. Але наведена дефініція, на наш погляд, потребує свого уточнення. По-перше, у містобудуванні головну роль відіграє локальне суспільство, тобто територіальна спільнота людей – територіальна громада, що сама здійснює комплексну багатогранну та цілеспрямовану діяльність, що спрямована на створення матеріально-просторового середовища для своєї життєдіяльності. По-друге, таку діяльність територіальна громада об'єктивно може здійснювати тільки у колективістському розумінні за допомогою відповідних організаційних та структурно-нормативних чинників, тобто тільки у рамках місцевого самоврядування.

Вважаємо, що саме тут треба визначити основоположну екзистенційну основу синергетичної взаємодії місцевого самоврядування та містобудівної діяльності, яка полягає в тому, що місцеве самоврядування є ефективним організаційним і організаційно-правовим засобом створення місць проживання людей і перетворення території в залежності від їх екзистенційних потреб та інтересів, а містобудівна діяльність – виступає як телеологічно обґрунтована діяльність щодо створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності людини в поселеннях та районах розселення. Таким чином, місцеве самоврядування створює відповідні внутрішньо-екзистенційні організаційні та нормативні умови для життя членів територіальної громади, реалізуючи їх потреби і інтереси, а містобудівна діяльність створює зовнішньо-екзистенційні умови матеріально-просторового середовища такої життєдіяльності людини та саме таке ординарне середовище на відповідній території де саме й функціонує людина в контексті реалізації таких потреб і інтересів.

Звідсіля у організаційно-функціональному аспекті виникає відповідна «мотрійка» – місцеве самоврядування виступає в якості великої мотрійки, що включає до себе мотрійку маленьку – містобудівну діяльність. Але у аспекті онтологічному таку мотрійку можна розглядати й у зворотному вигляді – місцеве самоврядування виступає в якості ядра містобудівної діяльності (маленька мотрійка), в той час як сама така діяльність є результатом функціонування інституту місцевого самоврядування, що покликаний реалізовувати потреби та інтереси локального співтовариства (велика мотрійка).

З позицій телеології місцеве самоврядування тут виступає в якості статутарно-функціональної мегамети, а містобудівна діяльність в якості функціонально-діяльнісної мезомети (завдання), при цьому мініметою виступає створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності конкретної людини в поселеннях та районах її розселення. З позиції комунікативної взаємодії – місцеве самоврядування є тим великим соціальним простором де здійснюються шляхом масових міжособистісних, групових та колективних комунікацій різні завдання щодо задоволення екзистенційних потреб людини та її соціальних асоціацій – міні-, мезо та мегагруп (наприклад, родина, трудовий колектив, територіальна громада загалом тощо), з метою вирішення мегазавдання локальної демократії – реалізації питань місцевого значення. При цьому містобудівна діяльність виступає тут не тільки як таке завдання місцевого значення, а й як інструмент та механізм якісного перетворення та облаштування території, з метою її пристосування для середовища проживання жителів.

У контексті історичної ретроспективи формування містобудівної діяльності завжди супроводжувало процеси становлення самоорганізації та самоврядування груп людей за територіальною ознакою (облаштування міст-полісів Стародавньої Елади, міст та храмів Єгипту та Іудеї (Іерусалим), міст та муніципій Стародавнього Риму, населених пунктів Візантії, міст Середньовічної Європи тощо).

Вважаємо, що тут проявляється глибоке та філософське розуміння як місцевого самоврядування, так й містобудівної діяльності, що має свій вихід на онтологічний рівень їх узагальнення: вони є діє-

вим способом і засобом реалізації системи екзистенційно-об'єктивних та екзистенційно-суб'єктивних інтересів, що продукуються людиною в процесі її життєдіяльності на відповідній території в процесі виконання нею основної ролевої позиції в місцевому самоврядуванні – жителя-члена територіальної громади² та посилюються з виконанням людиною інших ролевих позицій, що «витікають» з цієї первинної та основоположної позиції «жителя» – члена родини, члена трудового колективу, члена будь-яких соціальних груп, що засновані на інших соціально-індивідуальних та соціально-колективістських інтересах³.

Звідсіля виникає вельми яскравий аксіологічний зв'язок між самим місцевим самоврядуванням та містобудівною діяльністю, що носить як безпосередній, так й опосередкований характер, а саме:

А) місцеве самоврядування та містобудівна діяльність є безальтернативними факторами існування один одного – вони є об'єктивно пов'язаними між собою та взаємно один одного детермінують – тобто, ці фактори носять антропогенний характер та характеризуються формуванням та наявністю складних системних зв'язків та нормативних систем, що переплітаються та взаємно стимулюють одна одну;

Б) місцеве самоврядування є природною іманентною територіально-просторовою середою виникнення містобудівної діяльності, саме місцеве самоврядування створює організаційний, організаційно-правовий та нормативний простір для виникнення, існування та функціонування містобудівної діяльності;

В) містобудівна діяльність беззаперечно повинна розглядатися тільки у муніципальному вимірюванні, бо без свого інтерстиціального (внутрішнього) зв'язку з місцевим самоврядуванням, з його інститутами та місцевим населенням, жителями-членами територіальної громади – воно втрачає телеологічний зміст та соціальне призначення.

Особлива важливість проблематики місцевого самоврядування в Україні та недостатня науково-теоретична розробка його правової природи неодноразово привертала увагу дослідників – як фахівців конституційного, муніципального, так і міжнародного права. Серед

них: М. Антонович, В. Барвицький, Ю. Безбородов, Ю. Бланк, М. Бондар, В. Борденюк, О. Бурлак, Н. Варламова, Х. Воллман, Ю. Волошин, М. Гнатівський, В. Денисов, Л. Ентін, О. Зайчук, О. Київець, О. Копиленко, М. Корнієнко, Б. Кофман, О. Лукашова, І. Лукашук, Л. Лунц, Л. Луць, П. Маланчук, П. Мартиненко, Д. Матвеев, В. Мицик, Л. Мінгазов, Н. Мікула, В. Муравйов, О. Назаренко, Н. Нижник, Н. Оніщенко, А. Пеллет, Р. Петров, В. Погорілко, Н. Пронюк, М. Пухтинський, П. Рабінович, А. Санченко, М. Селівон, Д. Снідал, І. Софінська, Д. Стокер, Д. Терлецький, В. Толстих, Е. Топалова, О. Фрицький, О. Чумакова, Х. Хілгенберг, Р. Шапіро, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, М. Шоу, Р. Штрайнц та ін.

Заслужують на увагу праці, присвячені окремим аспектам функціонування місцевого самоврядування у національних правових порядках. Це, зокрема, роботи: М. Баймуратова, О. Батанова, Ю. Берестнева, С. Большакова, М. Гірняк, Н. Глевацької, В. Григор'єва, З. Демічевої, І. Демченка, В. Журавського, В. Кампа, В. Кравченка, А. Нортон, Л. Михайлишиної, М. Орзіх, В. Писаренка, М. Пітцика, Н. Пронюк, О. Пушкар, В. Рубцова, П. Трачука, К. Хімворта.

Однак наявні праці не містять комплексного підходу до питання муніципально-правового вимірювання містобудівної діяльності в місцевому самоврядуванні, як конституційно-правової та муніципально-правової категорії і лише фрагментарно висвітлюють проблеми її організації та реалізації.

У праксеологічному аспекті з наукових позицій містобудівна діяльність представляє собою галузь науки і техніки, яка веде дослідження інженерно-технічних, соціально-економічних та екологічних проблем формування життєвого середовища, що включає конструювання систем населених місць, їх планування й забудови. Тобто, містобудівна діяльність виступає вторинною діяльністю по відношенню до місцевого самоврядування, що здійснюється на відповідних територіях держави територіальними громадами та сформованими ними органами місцевого самоврядування (ст. 140 Конституції України⁴).

У контексті методологічного наповнення містобудівна діяльність представляє собою складну раціональну, інноваційну, технологічну, організаційну, нормативну діяльність щодо розробки різноманітних типів містобудівних об'єктів (регіонів, міст, сіл та їх структурних елементів), створення відповідних матеріально-просторових форм сучасного містобудування, обґрунтування і розробки, а також нормативізації і легалізації державної містобудівної політики, інформаційного забезпечення містобудівної діяльності.

Вказані напрямки містобудівної діяльності реалізуються в сфері місцевого самоврядування та місцевого управління та мають за мету сприяння забезпеченню процесів управління розвитком населених місць та територій, планування забудови, реконструкції та експлуатації населених місць та регіонів відповідно до потреб населення й виробництва. Слід зазначити, що саме в рамках телеологічних домінант містобудівної діяльності органічно співпадають цільові стратегічні настанови місцевого самоврядування та держави – бо державу у підсумку турбують кінцеві результати такої діяльності – технологічно облаштовані території, що є оптимально придатними для організації життєдіяльності людей та відповідають нормативним настановам з позицій архітектури, транспортної логістики, насиченості відповідним набором інфраструктури з послугами та побутом, а також такими, що є придатними для функціонування з різних позицій безпеки (екологічної, технологічної, протипожежної, санітарної, епідеміологічної, оборонної тощо).

Але не дивлячись на явні державні інтереси в сфері містобудівної діяльності, слід наголосити на її пріоритетному локальному характері та особливому значенні для місцевого самоврядування, що, на наш погляд, детермінується феноменом територіальної конотації. Цей термін має комплексний характер та містить в собі два визначення, що володіють не тільки самостійним значенням, а й в контексті їх комплексного використання набувають системного та кумулятивного значення.

Згідно російськомовній Вікіпедії – Вільної енциклопедії, територія (лат. *territorium*) – частина поверхні суші з певними межами.

Територією насамперед називається земельний простір, на який поширюється юрисдикція держави або адміністративної одиниці (територіального утворення) в її складі⁵. В українськомовній Вікіпедії – Вільній енциклопедії, територія (лат. *territorium* – область, територія; від *terra* — земля) – це регіон, обмежена частина земної поверхні в природних, державних, адміністративних або умовних межах: визначається протяжністю, як специфічним видом «просторового» ресурсу, площею, географічним розташуванням, природними умовами, господарським освоєнням⁶. Територія є об'єктом конкретної діяльності⁷.

Нас, насамперед, інтересує територія держави на якій й відбувається містобудівна діяльність. Територія держави (державна територія, територія як ознака держави) – одна з частин земної кулі, що правомірно знаходиться під юрисдикцією будь-якої держави, вона виступає як одна з основних ознак держави на відносно пізній стадії соціального розвитку⁸.

Слід зазначити, що державна територія в історичному минулому не виступала як основна ознака державності в ранніх державних утвореннях, але стала такою ознакою пізніше. Це було детерміновано тим, що на першій стадії свого існування багато племен і народів вели кочовий спосіб життя, змінюючи місце перебування в залежності від наявності природних ресурсів. При цьому існувала певна система організації влади саме в умовах такого способу життя, так що для деяких з племен можна говорити про наявність тільки таких основних ознак державності, як народ і суверенна (верховна) державна влада. Але з переходом до осілости поступово встановилася певна державна територія, яка стала головним базисом не тільки розвитку держави, а й матеріальною основою її суверенітету⁹.

У цьому аспекті та в контексті дослідження, що нами здійснюється, представляє великий науковий та методологічний інтерес загальновідома дефініція Ф. Енгельса, що «Територія – це держава, яка зайнята населенням, де діє влада еліти»¹⁰. Наведена позиція волюдіє в контексті нашого дослідження низкою характеристик, а саме:

а) якщо держава визначається через територію, то це означає, що держава володіє відповідною фіксованою територією, яка правомірно знаходиться у її власності;

б) якщо територія є зайнятою населенням, то саме цей статус людей є основний в антропологічному освоєнні території держави і саме такий статус є визначальним у ролевій позиції людей в сфері місцевого самоврядування;

в) якщо держава має територію, яка зайнята населенням, то це означає, що останнє здійснює на цій території відповідну цілеспрямовану діяльність щодо її облаштування для нормальної, оптимальної і тривалої життєдіяльності – саме в пріоритетних напрямках такої діяльності населення й знаходиться містобудівна діяльність на різних стадіях її фактичного історичного прояву і реалізації;

г) якщо на території держави, де функціонує населення, здійснюється влада еліти (публічна влада. – Авт.), то це означає, що така влада повинна вирішувати низку екзистенціальних проблем існування як суспільства, так й держави – тобто це означає фактичний розподіл функцій держави та функцій соціуму, функціонуючого на локальному рівні в умовах повсякденності. При цьому публічна влада в межах локального соціуму, що функціонує на відповідній території проявляється у вигляді публічної самоврядної (муніципальної) влади, тобто влади місцевого самоврядування¹¹.

Вважаємо, що це обумовлює особливу територіальну значущість території для містобудівної діяльності, причому перша виступає матеріальною базою для другої. Але слід враховувати, що на своїй території державою здійснюється територіальне верховенство, сукупність вищої і єдиної влади, яка є однією з невід'ємних частин державності. Кордонами державної території встановлюються межі дії вищої державної влади і правових норм, що нею видаються. А це означає, що використання території з метою здійснення містобудівної діяльності вже апріорі носить нормативно-технологічний характер. Крім того, тут слід враховувати й складові елементи державної території на яких можливо здійснювати профільну діяль-

ність, а це, насамперед, суша – як частина поверхні планети, що не покрита водами та лежить в межах державних кордонів.

Найбільш близьким для містобудівної діяльності виступають дефініції, що є пов'язаними з територіями де мешкає населення або діє публічна самоврядна влада. Так, російськомовна Вікіпедія визначає:

А) територію міста – як територію обмежену межами міста;

Б) територію місцевого самоврядування – як територію муніципального утворення, землі міських і сільських поселень, прилеглі до них землі загального користування, рекреаційні зони, інші землі в межах муніципального утворення незалежно від їх цільового призначення і форм власності;

В) територію громадського самоврядування – землі міських, сільських поселень, прилеглі до них землі загального користування, рекреаційні зони, землі, необхідні для розвитку поселень, і інші землі в межах муніципального утворення незалежно від форм власності та цільового призначення, де організовано громадське самоврядування, наприклад: територія СНТ, територія ДСК, під'їзд багатоквартирного житлового будинку¹².

Україномовна Вікіпедія робить наголос на роль території у містобудуванні, зокрема шляхом виокремлення принаймні її нормативно-формалізованої характеристики. Таким чином визначаються наступні дефініції:

А) Планування територій – процес регулювання використання територій, який полягає у створенні та впровадженні містобудівної документації, ухваленні та реалізації відповідних рішень;

Б) Детальний план території – містобудівна документація, яка розробляється для окремих районів, мікрорайонів, кварталів та районів реконструкції існуючої забудови населених пунктів;

В) Схема планування території – містобудівна документація, яка визначає принципи вирішення планування, забудови та іншого використання відповідних територій адміністративно-територіальних одиниць, їх окремих частин;

Г) Генеральна схема планування території України – містобудівна документація, яка визначає концептуальні рішення планування та використання території України.

Г') Проект забудови територій – містобудівна документація, що поєднує властивості містобудівної та проектної документації, яка розробляється для будівництва комплексів будинків і споруд¹³.

Вважаємо, що такий підхід акцентує важливе місце, яке займають в цих відносинах органи місцевого самоврядування, що як органи публічної влади, які сформовані населенням відповідної адміністративно-територіальної одиниці держави, яке функціонує на відповідній її території у вигляді територіальної громади, характеризуються територіальною конотацією та володіють відповідною профільною компетенцією.

Термін «конотація» (утворено від латинського слова: *connotatio* – додаткове значення) означає поняття логіко-філософського дискурсу, що виражає відношення між змістом (конотат) і несучою його мовною одиницею (ім'ям або сукупністю імен)¹⁴.

Згідно Словопедії, конотація (лат. *con* – разом, *notatio* – позначати) є одним з основних понять стилістики, яке означає додаткові семантичні і стилістичні відтінки, що накладаються на основне значення слова в процесі комунікації і надають вислову експресивного забарвлення, певного тону, колориту¹⁵.

Великий словник іноземних слів тлумачить конотацію (з лат. *connotation*, від лат. *con* = разом + *notare* = відмічати, позначати) як додаткове значення мовної одиниці або категорії¹⁶.

Тобто, ми бачимо, що етимологія досліджуваного терміна на перший погляд відноситься до суто лінгвістичних питань, з метою надання актуалізації та акцентуації відповідній мовній одиниці або категорії. Але існують й протилежні підходи.

Так, на нашу думку, треба погодитись з позицією дослідника В.І. Говердовського, який відходить від традиційного суто лінгвістичного розуміння цього терміну та говорить про широку інституціоналізацію та широке розуміння поняття «конотація». Вказаний автор стверджує, що «конотація почала своє існування в оціночно-стилі-

стичних межах, а тепер містить в собі соціально-політичні, морально-етичні, етнографічні та культурологічні чинники»¹⁷. Тому ми вважаємо, що саме наведені чинники, включаючи й територіальний чинник, фактично детермінують, мотивують, ініціюють і продукують системні інтереси територіальних громад, що лежать в основі поєднання телеологічних настанов місцевого самоврядування та містобудівної діяльності.

Звідсіля можна зробити проміжний висновок про те, що термін «територіальна конотація» досить вдало, ярко, чітко, однозначно як з позицій семантики, так й з позицій методології відображає місце і роль містобудівної діяльності в місцевому самоврядуванні.

Також слід зазначити, що перехід до ринкової економіки, різноманітних форм власності на землю та платного характеру її використання не тільки різко підвищує роль містобудівної діяльності, а й актуалізує та об'єктивізує значення її нормативного супроводження та забезпечення, насамперед, обов'язковість, якість та законність містобудівних документів в місцевому самоврядуванні як однієї з найважливіших ланок у механізмі регулювання земельних відносин у селі, селищі та місті, а також узгодження державних, приватних і громадських інтересів.

Є загальновідомим, що об'єктивна необхідність формування території, де функціонує територіальна громада, особливо міської території, як системи з великою кількістю ділянок і споруд на відносно обмеженому просторі – завжди супроводжується виникненням найрізноманітніших ситуацій, на розв'язання яких спрямована саме містобудівна діяльність. При цьому, загальна сутність проблемних ситуацій – це схрещення та колізія інтересів різних землекористувачів, тому їх містобудівне вирішення – це або узгодження інтересів за рахунок створення інтегрованих планувальних структур, або вибір взаємовиключних можливостей використання території, тобто створення монофункціональних планувальних структур.

Таким чином, містобудівне регулювання земельних відносин – це, перш за все, діяльність територіальних громад, сформованих ними органів місцевого самоврядування, інших уповноважених органів

щодо дотримання раціональної планувальної організації території та узгодженого взаємного розміщення виробничих комплексів, житлових районів, громадських центрів, зон масового відпочинку та інших об'єктів. Тобто, слід наголосити, що в основі містобудівної діяльності, насамперед, лежать інтереси територіальної громади, що тісно є пов'язаними з облаштуванням території її постійного функціонування. Слід вказати, що відомий вітчизняний вчений-муніципаліст М.О. Баймуратов запропонував систему інтересів в місцевому самоврядуванні, яка складається з трьох рівнів-груп та містить в собі: а) інтереси територіальної громади; б) інтереси території; в) інтереси жителя-члена територіальної громади¹⁸. Вважаємо, що саме така градація інтересів не тільки відображає їх значення в місцевому самоврядуванні, а й підкреслює визначальну роль територіального інтересу (інтересу території) в містобудівній діяльності.

Це також обґрунтовується тим, що саме шляхом раціональної планувальної організації території, узгодженого взаємного розміщення об'єктів будівництва формуються умови для праці, побуту й відпочинку населення, організації виробництва, збереження і поліпшення навколишнього природного середовища. Причому, містобудівні методи регулювання діють у всьому світі, незалежно від суспільного ладу, природних, соціальних та економічних процесів, бо всі без виключення територіальні громади мають екзистенційні інтереси, що у своїй більшості вирішуються за рахунок використання території їх існування та постійного функціонування, в тому числі й за рахунок містобудівної діяльності.

Таким чином, основним завданням містобудування виступає планувальна організація території на якій функціонує територіальна громада у межах відповідної території. Тому містобудування часто називають ще плануванням населених пунктів, чи районним і міським плануванням.

У історичному контексті першим комплексним законодавчим актом, що закріпив наведені завдання та підсумував загальні положення планування і забудови міст, закріпивши надійне і профільне нормативне супроводження та забезпечення діяльності в сфері місто-

будування, був закон Великої Британії 1909 року, який увінчав собою всю систему європейських законодавчих актів, що були введені в дію, починаючи з 40-х років XIX століття. Відповідно до цього закону, складання генеральних планів міст зосереджувалося в міських радах (містобудування стало предметом відання міських рад. – Авт.) і ставилося під контроль міністерства внутрішніх справ (містобудування знаходилося під державним контролем. – Авт.). Водночас закон надавав можливість організаціям і приватним особам спостерігати за виконанням проектів планування (був дозволений і легалізований громадський контроль за містобудуванням. – Авт.)¹⁹.

Особливо важливим положенням закону було право примусової купівлі землі для реконструкції та розширення міст (на законодавчому рівні визнано велике і особливе значення містобудування для розвитку міст. – Авт.). Крім того, муніципальна влада одержала можливість виконувати планування на всій території міста, незалежно від майнових прав на землю, а якщо проект передбачав розширення міста, то включати і сільськогосподарські угіддя, розташовані за міською межею (вперше було встановлено компетенційні повноваження муніципальної влади в сфері містобудування. – Авт.). Не підлягали відчуженню тільки землі загального користування (вулиці, площі, сади, місця розташування пам'яток архітектури та мистецтва, а також королівські парки)²⁰.

Крім того, цим законом було встановлено порядок оцінки землі і вжито заходів проти спекуляції земельними ділянками; території, що передбачалися під проїзд, місто одержувало тепер у приватних землевласників безкоштовно. Для реалізації проектів планування місту дозволялося випускати позики на термін до 80 років²¹.

Таким чином, закон 1909 року фактично вперше запровадив у практику містобудування не тільки надійну економічну, а й солідну та ефективну нормативно-правову платформу Слід зазначити, що аналогічні законодавчі акти з подібними правилами містобудування згодом були прийняті майже в усіх державах світу.

Важливість містобудівної діяльності для існування територіальних громад та муніципальної влади фактично не має альтернативи.

Бо у системному розумінні сфера містобудівної і територіально-планувальної діяльності включає не тільки теорію і практику планування міських, селищних, сільських, рекреаційних та інших поселень, формування, перетворення і розвитку систем розселення, облаштування міжселенних територій різного призначення, а й теоретико-практичні підходи до розвитку соціальної, виробничої, транспортної, інженерно-технічної інфраструктури.

На практиці містобудування дуже впливає і багато в чому визначає розвиток не тільки локального суспільства, а й всього суспільства взагалі, так як воно виступає найбільшим сектором реальної економіки, який концентрує величезні матеріальні ресурси у вигляді будівель і споруд, історико-культурних цінностей, земельних ділянок, облаштованих транспортної та інженерно-технічною інфраструктурою та інформаційними системами, що сприяє створенню «полів інвестиційної активності».

Так, на думку І. Ройзмана, І. Гришиної, А. Шахназарова, основою такої інвестиційної активності є «інвестиційний клімат регіону країни (можна сміливо додати муніципального поселення, у широкому його розумінні, або території де постійно функціонує відповідна територіальна громада. – Авт.), що є найбільш узагальнюючою характеристикою інвестиційних процесів... і являє собою сформовану протягом ряду років сукупність різних соціально-економічних, природних, екологічних, політичних та інших умов, що визначають масштаб (обсяг і темпи) залучення інвестицій в основний капітал регіону²².

Тому інноваційні перетворення, що відбуваються в економіці і соціальній сфері, багато в чому зумовлюють процеси містоформування, а матеріально-просторове середовище поселень, в свою чергу, впливає на процеси соціально-економічного розвитку. Таким чином, тут також виявляється безпосередній зв'язок містобудівної діяльності з місцевим самоврядуванням.

Слід зазначити, що такий зв'язок укріплюється за рахунок розвитку ринку нерухомості, коли значення містобудування істотно підвищується. По-перше, посилюється соціальна спрямованість

містобудівної діяльності: поселення повинні розвиватися як в інтересах всього суспільства, так і жителів конкретних населених місць. По-друге, при цьому поряд з урахуванням інтересів більшості жителів, повинні враховуватися інтереси соціальних груп і окремих особистостей. По-третє, цим цілям служать демократичні процедури, що дозволяють досягати балансу суспільних і приватних інтересів під час розроблення, прийняття та реалізації містобудівних рішень. По-четверте, містобудівна політика повинна формуватися за активної участі населення²³. Таким чином, завдяки містобудівній діяльності: а) місцеве самоврядування вирішує важливі завдання функціонування та розвитку територіальної громади; б) гармонізує відносини між соціальними стратами локального соціуму; в) використовує та вдосконалює демократичні механізми врахування громадської думки в рамках територіальної громади; г) забезпечує гласність та транспарентність в формуванні та реалізації локальної містобудівної політики.

Необхідно наголосити на тому, що містобудівна діяльність зазнає суттєвого впливу глобалізації, в умовах якої сучасний період розвитку людської цивілізації виступає як період стрімких змін та турбулентності. При цьому перманентно змінюються як умови життя людей-членів територіальної громади, так й їх вимоги до життєвого середовища. Тому об'єктивно детермінується перегляд і філософських основ містобудівного світогляду. Але його обумовленість територіальною конотацією та діалектичний зв'язок з місцевим самоврядуванням, а отже його муніципальне вимірювання залишається не тільки без змін, а й суттєво зростає.

Це обумовлюється розвитком інформаційних технологій, телекомунікацій, транспорту, що веде до активізації процесів глобалізаційного процесу міждержавної інтеграції, а також до об'єктивного посилення взаємозалежності міст, регіонів, країн. Ці процеси спочатку є обумовленими економічно, а потім й політично, а потім вони проявляються та вирішуються у контексті нормативно-правової інтеграції, що виступає однією з важливих форм правової глобалізації²⁴. Саме ці процеси сприяють тому, що різні поселення і території різних держав не тільки доповнюють один одного, взаємно виграючи за ра-

хунок своїх відмінностей, а й розвиваються по єдиним правовим нормативам завдяки міжнародно-правовим стандартам містобудівної діяльності²⁵.

Багато проблем, пов'язаних з розвитком поселень, мають глобальний характер, проте органи місцевого самоврядування, країни і їх регіони стикаються і зі специфічними проблемами, які вимагають нестандартних рішень, що фактично реалізуються на рівні локального соціуму в межах територіальної громади. Вони вирішуються за рахунок оптимізації поліпшення умов життя в поселеннях, що здійснюються такими засобами, які відповідають місцевим потребам і реальностям, з урахуванням результатів аналізу глобальних економічних, соціальних і екологічних тенденцій розвитку.

Звідсіля й випливає основоположна сутність містобудівної і територіально-планувальної діяльності, яку важко переоцінити.

Насамперед, вона міститься у екзистенційному значенні міст та інших крупних поселень у розвитку людської цивілізації. Саме там, а особливо у містах, зосереджені основні економічні і соціокультурні ресурси, в них генеруються соціальні, науково-технічні і ідейно-політичні новації. Слід відмітити, що загальна кількість міст, так і частка проживає в них населення, в світі стрімко збільшуються.

По-друге, питаннями удосконалення міського середовища займається широке коло фахівців – архітекторів, соціологів, економістів, екологів, транспортників та інших. На практиці всі їх проектні надбання проявляються у містобудівній діяльності.

По-третє, містобудування (містобудівна діяльність) – у вузькому розумінні – це планування і забудова міст, а в широкому розумінні – сфера наукової, нормативної, проектної, будівельної, управлінської діяльності по перетворенню простору проживання людей шляхом формування і розвитку міських та інших поселень, систем розселення, їх виробничої, соціальної, транспортної, інженерно-технічної інфраструктури з урахуванням вимог оптимізації навколишнього середовища, охорони природи та історико-культурної спадщини²⁶. У цьому калейдоскопі наведених раціонально-діяльнісних характеристик для нас привертає увагу нормативна та управлінська діяльність,

яка в практичному застосуванні до діяльності органів місцевого самоврядування та територіальних громад, особливо ярко, однозначно та чітко підкреслює муніципальний вимір містобудівної діяльності.

Необхідно врахувати, що містобудівна діяльність може також розглядатися як частина архітектурної діяльності. Архітектура в широкому розумінні – функціонально-просторова і візуально-художня організація об'єктів будівництва (будівель, споруд, інтер'єрів приміщень), ландшафтних об'єктів (не забудованих або мало забудованих територій), об'єктів містобудування та територіального планування (поселень, систем розселення, межселенних територій)²⁷. При такому визначенні архітектури, містобудування є одним з найважливіх рівнів архітектурного впорядкування простору проживання людей та їх асоціацій. Разом з тим існує і більш вузьке розуміння архітектури як просторової організації будівель і споруд. Тому, вважаємо, що є логічним, органічним та правомірним використання словосполучення «містобудування та архітектура».

У ряді країн як синонім україномовному терміну «містобудування» використовуються латинські по походженню терміни «урбаністика», «урбанізм». Близьке значення має поняття екістика (англ. Ekistics < давн.-грец. *О'коc* – дом, жилище), що було запропоноване грецьким архітектором К. Доксіадісом у 1963 році²⁸, та яке позначає глобальну урбаністику, науку про просторовий розвиток людських поселень. Об'єктами екістики виступають динамічні міські структури від окремих міст до глобальних систем розселення (поліс – дінаполіс – метрополіс – мегаполіс – екуменополіс).

Для визначення сукупності знань про міста використовують термін містознавство – комплекс дисциплін, що вивчає міста і системи розселення. До містознавчих дисциплін відносять: містобудування, географію, соціологію, екологію, теорію міського управління, статистику, інженерні дисципліни та ін., коло яких постійно розширюється²⁹. Разом з тим, слід зазначити, що містобудування також має стійку тенденцію до розвитку. Так, у процесі розвитку суспільства, розширення кордонів цілеспрямованого впо-

рядкування простору від містобудування відокремилася відносно самостійна область діяльності – територіальне планування.

Разом з тим, територіальне (регіональне, районне) планування як наукова, проектна, управлінська діяльність, метою якої є раціональне просторове розміщення і поєднання на території розселення населення, виробництва, природокористування – має відповідний зв'язок з місцевим самоврядуванням, бо у загальному розумінні опосередковано впливає на облаштування території функціонування територіальної громади та її стратегічний розвиток. Це обґрунтовується тим, що територіальне планування визначає стратегію територіального, соціально-економічного, екологічного розвитку тільки великих територіальних утворень (країн, регіонів, їх частин).

Разом з тим, слід розуміти, що у містобудуванні і територіальному плануванні використовуються близькі методичні принципи, прийоми і засоби дій, але розглядаються різні за масштабом об'єкти проектування, планування, управління.

Об'єктами містобудівної діяльності є містобудівні утворення – поселення, їх планові цілісні частини, приміські зони. Об'єктами територіального планування є територіальні утворення – країни, регіони, їх планово цілісні частини.

Однак, тим що об'єднує вказані види діяльності є те, що сучасна методологія містобудування і територіального планування виходить з визнання об'єктивних законів формування і розвитку містобудівних і територіальних утворень, в той же час визнає необхідність управляти цими процесами з метою створення оптимальних умов життєдіяльності населення. Тому є важливим правильно визначити співвідношення між природним ходом розвитку, з одного боку, і можливостями регулювання і управління цим розвитком, з іншого.

Містобудівна і територіально-планова діяльність спрямовані на створення матеріально-просторових умов для сталого розвитку як локальних, так й загального суспільства шляхом перетворення і розвитку місць проживання, прикладання праці, обслуговування, відпочинку населення, систем транспортного та інженерно-технічного забезпечення. Вони забезпечують раціональне використання на-

явних територіальних, природних, економічних, соціально-демографічних ресурсів, визначають напрями вдосконалення просторової організації поселень, рекреаційних, сільськогосподарських, охоронюваних природних територій³⁰.

У болоков-процедурному аспекті містобудівна і територіально-планувальна діяльність можуть бути представлені у вигляді структурно-логічної моделі, в якій виділяються чотири основні блоки – вхідний, процесуальний, реалізації та забезпечення³¹.

Вхідний блок забезпечує взаємозв'язок містобудівної і територіально-планувальної діяльності з процесами суспільного розвитку, для чого здійснюється аналіз і оцінка стану довкілля, виявлення проблем та конфліктних ситуацій (соціально-демографічних, соціокультурних, соціально-економічних, екологічних), оцінка наявних ресурсів, що дозволяє визначити цілі і пріоритети розвитку (початкова стадія. – Авт.).

Процесуальний блок включає види діяльності: виконання наукових досліджень; розробка прогнозів, програм, планів містобудівного та територіального розвитку; розробка законодавчих, нормативних, методичних документів; розробка проектно-планувальної документації (проектування), управління розвитком поселень і територій (стадія нормативізації, нормопроектування та нормотворчості. – Авт.).

Блок реалізації включає: здійснення затвердженої проектно-планувальної документації, виявлення змін, що відбуваються, оцінку результативності прийнятих рішень (стадія практичної реалізації. – Авт.).

Блок забезпечення включає: інформаційне, технічне, організаційне, кадрове, фінансове забезпечення містобудівної та територіально-планувальної діяльності (стадія організаційно-технологічного супроводження та забезпечення. – Авт.).

Містобудування та територіальна планування є комплексними, багатоплановими областями діяльності, тому стадійна характеристика наведених блоків є суто теоретично-науковим заходом, виходячи з того, що вказані види діяльності, технологічні, організаційні та організаційно-правові форми їх здійснення є «переплетеними»

між собою та «напливаючими» у часі та просторі. Вони входять і напряду чи опосередковано взаємодіють з економікою, екологією, соціологією та іншими галузями природничих, технічних і культурологічних наук. Разом з тим, можна сказати, що відносно самостійно, паралельно, з містобудуванням і територіальним плануванням розвиваються такі галузі знань, як: географія міст, соціологія міста, екологія міста, теорія міського управління, міська статистика, інженерна геологія, міський транспорт, водопостачання міст, енергопостачання міст, інженерна підготовка територій та ін. Наведені галузі фактично відображають муніципальну характеристику територіального самоврядування, бо є його управлінсько-технологічними факторами функціонування та розвитку.

Резюмуючи наведене вище, слід дійти наступних висновків:

- в діяльності органів місцевого самоврядування поряд зі здійсненням публічної самоврядної (муніципальної) влади важливо місце займає створення відповідного середовища проживання – яку слід розуміти як телеологічно спрямовану діяльність зі створення місць проживання і перетворення території в залежності від екзистенційних потреб та інтересів населення;

- центральне місце в такій діяльності займає містобудування – комплексна багатогранна діяльність суспільства, що спрямована на створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності людини в поселеннях та районах розселення;

- разом з тим, застосовно до правосуб'єктності територіальної громади, наведена дефініція потребує свого уточнення: по-перше, у містобудуванні головну роль відіграє локальне суспільство, тобто територіальна спільнота людей – територіальна громада, що сама здійснює комплексну багатогранну та цілеспрямовану діяльність, яка спрямована на створення матеріально-просторового середовища для своєї життєдіяльності; по-друге, таку діяльність територіальна громада об'єктивно може здійснювати тільки у колективістському розумінні за допомогою відповідних організаційних та структурно-нормативних чинників, тобто тільки у рамках місцевого самоврядування;

- виникає основоположна екзистенційна основа синергетичної взаємодії місцевого самоврядування та містобудівної діяльності, яка полягає в тому, що місцеве самоврядування є ефективним організаційним і організаційно-правовим засобом створення місць проживання людей і перетворення території в залежності від їх екзистенційних потреб та інтересів, а містобудівна діяльність – виступає як телеологічно обгрунтована діяльність щодо створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності людини в поселеннях та районах розселення. Таким чином, місцеве самоврядування створює відповідні внутрішньо-екзистенційні організаційні та нормативні умови для життя членів територіальної громади, реалізуючи їх потреби і інтереси, а містобудівна діяльність створює зовнішньо-екзистенційні умови матеріально-просторового середовища такої життєдіяльності людини та саме таке ординарне середовище на відповідній території де саме й функціонує людина в контексті реалізації таких потреб і інтересів;

- звідсіля у організаційно-функціональному аспекті виникає відповідна «мотрійка» – місцеве самоврядування виступає в якості великої мотрійки, що включає до себе мотрійку маленьку – містобудівну діяльність, але у аспекті онтологічному таку мотрійку можна розглядати й у зворотному вигляді – місцеве самоврядування виступає в якості ядра містобудівної діяльності (маленька мотрійка), в той час як сама така діяльність є результатом функціонування інституту місцевого самоврядування, що покликаний реалізовувати потреби та інтереси локального співтовариства (велика мотрійка);

- з позицій телеології місцеве самоврядування виступає в якості статутарно-функціональної мегамети, а містобудівна діяльність в якості функціонально-діяльнісної мезомети (завдання), при цьому мініметою виступає створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності конкретної людини в поселеннях та районах її розселення;

- з позиції комунікативної взаємодії – місцеве самоврядування є тим великим соціальним простором де здійснюються шляхом масових міжособистісних, групових та колективних комунікацій різні за-

вдання щодо задоволення екзистенційних потреб людини та її соціальних асоціацій – міні-, мезо- та мегагруп (наприклад, родина, трудовий колектив, територіальна громада загалом тощо), з метою вирішення мегазавдання локальної демократії – реалізації питань місцевого значення. При цьому містобудівна діяльність виступає тут не тільки як таке завдання місцевого значення, а й як інструмент та механізм якісного перетворення та облаштування території, з метою її пристосування для середовища проживання жителів;

- у контексті історичної ретроспективи формування містобудівної діяльності завжди супроводжувало процеси становлення самоорганізації та самоврядування груп людей за територіальною ознакою (облаштування міст-полісів Стародавньої Елади, міст та храмів Єгипту та Іудеї (Іерусалим), міст та муніципій Стародавнього Риму, населених пунктів Візантії, міст Середньовічної Європи тощо);

- у процесі взаємодії проявляється глибоке та філософське розуміння як місцевого самоврядування, так й містобудівної діяльності, що має свій вихід на онтологічний рівень їх узагальнення: вони є дієвим способом і засобом реалізації системи екзистенційно-об'єктивних та екзистенційно-суб'єктивних інтересів, що продукуються людиною в процесі її життєдіяльності на відповідній території в процесі виконання нею основної ролевої позиції в місцевому самоврядуванні – жителя-члена територіальної громади та посилюються з виконанням людиною інших ролевих позицій, що «витікають» з цієї первинної та основоположної позиції «жителя» – члена родини, члена трудового колективу, члена будь-яких соціальних груп, що засновані на інших соціально-індивідуальних та соціально-колективістських інтересах;

- вельми яскравий аксіологічний зв'язок між самим місцевим самоврядуванням та містобудівною діяльністю, що виникає та є результатом їх взаємодії, носить як безпосередній, так й опосередкований характер, а саме:

А) місцеве самоврядування та містобудівна діяльність є безальтернативними факторами існування один одного – вони є об'єктивно пов'язаними між собою та взаємно один одного детермінують

– тобто, ці фактори носять антропогенний характер та характеризуються формуванням та наявністю складних системних зв'язків та нормативних систем, що переплітаються та взаємно стимулюють одна одну;

Б) місцеве самоврядування є природною іманентною територіально-просторовою середою виникнення містобудівної діяльності, саме місцеве самоврядування створює організаційний, організаційно-правовий та нормативний простір для виникнення, існування та функціонування містобудівної діяльності;

В) містобудівна діяльність беззаперечно повинна розглядатися тільки у муніципальному вимірюванні, бо без свого інтерстиціального (внутрішнього) зв'язку з місцевим самоврядуванням, з його інститутами та місцевим населенням, жителями-членами територіальної громади – воно втрачає телеологічний зміст та соціальне призначення.

1. Градостроительная деятельность [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rusbuildrealty.ru/books/gradostroitelstvo-planirovka-naselennyh-punktov/2.html> **2. Баймуратов М. А.** Объектный состав публичной самоуправленческой (муниципальной) власти: телеологические установки, идентификация, конституционно-правовая регламентация / М. А. Баймуратов, Т. М. Буряк. – Суммы : Университ. книга, 2007. – 232 с. **3. Баймуратов М.** Муніципальні права людини: теоретико-аксіологічні підходи до визначення та розуміння / М. Баймуратов // Юридичний журнал. – 2012. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3845>; Баймуратов М.О. Феноменологія муніципальних прав людини / М. О. Баймуратов // Місцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні. – 2013. – № 1 січень-березень. – С. 52-56. **4. Конституція України:** Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. **5. Территория** // Вікіпедія. Свободная энциклопедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F> **6. Територія** // Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електрон-

ний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F> **7.** Алаев Э.Б. Социально-экономическая география. Понятийно-терминологический словарь/ Алаев Э.Б. – М. : Мысль, 1983. – С. 76. **8.** *Территория*, признак государства // Энциклопедический Словарь Ф.А. Брокгауза и И.А. Ефрона [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vehi.net/brokgauz/> **9.** Баймуратов М.О. Міжнародне право : підручник / Баймуратов М.О. – Х. : Одіссей, 2001. – С. 400. **10.** *Энгельс Ф.* Происхождение семьи, частной собственности и государства // К. Маркс, Ф. Энгельс. – Соч. – Т. 21. – С. 213. **11.** *Баймуратов М. О.* Публічна самоврядна (муніципальна) влада в Україні: методологічні підходи до визначення основних ознак/ М. О. Баймуратов // Публічне право. – 2011. – № 2. – С. 4 – 11. **12.** *Территория* // Википедия. Свободная энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F> **13.** *Територія* // Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F> **14.** *Коннотация* // Гуманитарная энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/concepts/7040> **15.** *Конотация* // Словопедія. Стилистичні терміни [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://slovopedia.org.ua/37/53402/251462.html> **16.** *Коннотация* // Большой словарь иностранных слов. 35 тысяч слов. Изд. 2-е испр. – М. : Мартин, 2008. – С. 286. **17.** *Говердовский В.И.* Диалектика коннотации и денотации. Текст / В. И. Говердовский // Вопросы языкознания. – 1985. – №3. – С. 75. **18.** *Баймуратов М.А.* Международное сотрудничество органов местного самоуправления Украины : дис. ... д.юрисд.н. : специальность 12.00.02 – конституционное право / Баймуратов М.А. – Одесса, 1996. – С. 24-25. **19.** *Бунин А.В.* Градостроительство XX века в странах капиталистического мира [Электронный ресурс] / А.В. Бунин, И.Ф. Саваренская. – Т. 2. Изд. 2-е. – М. : Стройиздат, 1979 – Режим доступу : <http://townevolution.ru/books/item/f00/s00/z000>

0016/st005.shtml **20.** Там само. **21.** Там само. **22.** *Ройзман И.* Типология инвестиционного климата регионов на новом этапе развития российской экономики / И. Ройзман, И. Гришина, А. Шахназаров // Инвестиции в России. – 2003. – № 3. – С. 3. **23.** *Иодо И.А.* Градостроительство и территориальная планировка/ И. А. Иодо, Г. А. Потаев. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – С. 4. **24.** *Баймуратов М.* Правова глобалізація та її вплив на взаємодію конституційного права держав і міжнародного права / М. Баймуратов, Мутана Аббас Алмохаммед // Український часопис міжнародного права. – 2015. – № 1. – С. 41-51. **25.** *Шомпол О.* Механізм імплементації міжнародних стандартів екологічних прав людини в Україні / О. Шомпол // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2012. – № 92. – С. 58-61. **26.** *Иодо И. А.* Градостроительство и территориальная планировка / И. А. Иодо, Г. А. Потаев. – Ростов-на-Дону : «Феникс», 2008. – С. 5. **27.** *Архитектура* // Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%85%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0> **28.** *Екістика* // Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BA%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0> **29.** *Берлинская Декларация о будущем городов от 6 июля 2000 года* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.modernarch.narod.ru/minsk/articles/berlin-declaration.htm> **30.** *Иодо И.А.* Основы градостроительства. Теория, методология : уч. пособ. / Иодо И.А. – Мн. : Вышэйшая школа, 1983. – С. 34. **31.** Там само. – С. 35.

Kurchyn Oleg G. Urban planning area of municipal activity as legal measurement: question ontology and axiology

The article deals with the ontological and axiological issues of interaction and correlation of urban development activities and local government.

Indicate that of local government, along with the implementation of a self-governing public (municipal) government occupies an important place

Creating the appropriate environment - which should be understood as teleological activity aimed to create habitat and transformation of existential depending on the needs and interests of the population.

It is stated that in relation to the legal territorial community, the concept of town planning activity requires its own clarification: first, in urban planning plays a major role local Network, ie the territorial community of people – the territorial community itself has a comprehensive multifaceted and targeted activities aimed at creation of the material - space environment for their livelihoods; Secondly, such activities territorial community can only be carried out in an objective collectivist understanding through appropriate organizational and structural and regulatory factors, that is, only in the framework of local government.

Central to this activity takes urban development - a complex multifaceted society activities aimed at the creation of the material and spatial environment of human settlements and in areas of resettlement.

In the process of urban development there is a fundamental existential basis synergetic interaction between local government and such activities is that local government is an effective institutional and organizational-legal means of creating habitats of people and transform the territory according to their existential needs and interests, and urban planning activities - acts as a teleological reasonable actions to create the material and spatial environment of human settlements and in areas of resettlement. Thus, local government creates appropriate internal existential organizational and regulatory conditions for the lives of local community, realizing their needs and interests, and town-planning activity creates external existential condition of material and spatial environment such human activity and is an ordinary environment in the relevant territory where it also operates a person in the context of such needs and interests.

Hence in the organizational and functional aspects of experiencing the "motriyka" - local government acts as a great motriyky that includes the motriyku small - town-planning activity, but in terms of ontological such motriyku can be seen in the opposite way - the local government acts as the core of urban planning activities (small motriyka), while such activity

itself is the result of the institute of local self-government, which aims to realize the needs and interests of local communities (large motriyka).

It is noted that from the standpoint of teleology local government acts as a functional statutarno mehamety and urban activities as functionally-activity mezometry (tasks), while serving minimetoyu creation of material and spatial habitat specific human settlements and areas of settlement.

Key words: urban planning area, local government, land, spatial impact of human activity in the settlements and resettlement areas.

УДК 342(477)

М. М. СМУК

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТЕМИ НАРОДНОЇ ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ

Розглянуто стан правового регулювання народної законодавчої ініціативи в Україні. На основі аналізу норм Конституції України та проектів змін до Основного Закону держави в цій сфері окреслено перспективи закріплення інституту народної законодавчої ініціативи; розглянуто можливості запровадження даного інституту в правову практику; розглянуто особливості науково-правових підходів до інституту народної законодавчої ініціативи.

Досліджено поняття права народної законодавчої ініціативи, стан дослідженості народної законодавчої ініціативи в Україні; проведено аналіз актів конституційно-правового регулювання права народної законодавчої ініціативи; визначено проблеми та недоліки сучасного стану конституційно-правового регулювання права народної законодавчої ініціативи та запропоновано способи їх вирішення.

Ключові слова: народна законодавча ініціатива, правотворча ініціатива, місцева ініціатива, правове регулювання, народна правотворчість.

© СМУК Микола Миколайович – здобувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»